

SVET

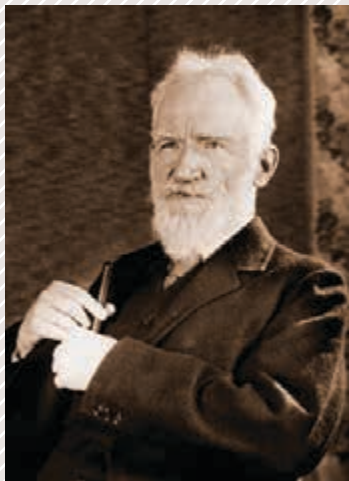
Na Broadwayi má premiéru muzikál ***My Fair Lady***. Príbeh vychádza z filmovej adaptácie hry **Georga Bernarda Shawa** ***Pygmalion*** z roku 1913. Eliza Doolittle je chudobná kvetinárka s príšerným „plebejským“ prízvukom. A profesor Henry Higgins sa staví so svojim priateľom, že ju naučí hovoriť tak, aby sa mohla vydávať za príslušníčku najvyšších vrstiev. To sa mu podarí. Ale jeho žiačka v tomto nepriateľovi žien vzbudí cit, ktorý mu bol až doposiaľ úplne cudzí. Broadwayská inscenácia muzikálu z roku 1956 s Rexom Harrisonom a Juliou Andrewsovou v hlavných úlohách zaznamenala neskutočný úspech u kritikov aj divákov a získala šesť cien Tony, vrátane ceny za najlepší muzikál. Stala sa rekordmanom v do tej doby najdlhšom uvádzaní muzikálu na Broadwayi. Filmová verzia z roku 1964 potom získala Oscara za najlepší film.

Hru ***Cesta dlhého dňa do noci*** (*Long Day's Journey into Night*) napísal americký dramatik **Eugen O'Neill** v rokoch 1939 – 1941, no po prvý raz ju uviedli posmrtné až v roku 1956. Najprv vo februári vo Švédsku a potom v novembri v USA. Je považovaná za jednu z najväčších amerických hier

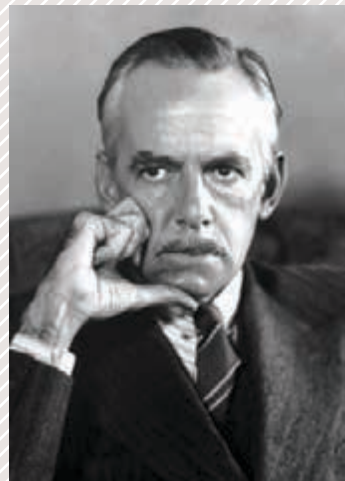
My Fair Lady

G. B. Shaw

Eugene O'Neill

20. storočia. O'Neill za hru *Cesta dlhého dňa do noci* posmrtné dostal Pulitzerovu cenu za drámu v roku 1957. Dej sa odohráva počas jediného dňa v auguste 1912. Štyri hlavné postavy sú poloautobiografickými predstaviteľmi O'Neilla, jeho staršieho brata a ich rodičov.

Dráma **Obzri sa v hneve** (*Look Back in Anger*) **Johna Osborna** je predzvesťou nastupujúcej absurdnej drámy. Osborne patrí ku generácii „rozhnevaných mladých mužov“, ktorú v päťdesiatych rokoch minulého storočia spája jediná téma – odpor ku konzumnej spoločnosti, ktorá človeku neponúka žiadny zmysel života. Hra naskočí pálčivú otázku,

čo so životom, ktorý stratil akýkoľvek vyšší horizont. Pri písaní hry sa Osborne inšpiroval svojím osobným životom a krachujúcim manželstvom s Pamelou Laneovou. Hra mala obrovský komerčný úspech, bola uvedená na West Ende a Broadwayi a dokonca sa dostala na turné do Moskvy. Osborne sa vďaka nej stal zo začínajúceho dramatika bohatou a slávnou osobnosťou a získal za ňu cenu Evening Standard Drama Award ako najslubnejší dramatik roku 1956.

Akt s husľami (*Nude with Violin*) od **Noëla Cowarda** je satirou na „moderné umenie“, kritiku, umeleckú domýšľavosť a hodnotu, ktorá je umeniu prisudzovaná. Odohráva sa v Paríži v roku 1956 a opisuje dopad, ktorý má na rodinu a spolupracovníkov slávneho umelca, keď sa po jeho smrti zistí, že nenamaloval žiadny z obrazov, ktoré podpísal a ktoré sa predávajú za veľké čiastky. Aj keď bola pri svojom uvedení táto hra celkom úspešná, súčasné divadlá ju uvádzajú len zriedka.

Romanov a Júlia (*Romanoff and Juliet*) je divadelná hra **Petera Ustinova**. Komická paródia na studenú vojnu sa odohráva v malej stredoeurópskej krajine Concordia, ktorej prezidenta chcú na svoju stranu získať tak Spojené štáty ako aj Sovietsky zväz. Ruský veľvyslanec, potomok rodu Romanovcov,

má syna Igora, ktorý sa zamiluje do Júlie, dcéry amerického diplomata. Dve znepriatelené rodiny, jedna komunistická a druhá kapitalistická, predstavujú znepriatelených Kapuletov a Montekov.

- V Paríži zakladajú **Medzinárodnú asociáciu divadelných kritikov (IATC)** – neziskovú mimovládnu organizáciu, ktorá je súčasťou Organizácie spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru. Jej cieľom je podporovať a propagovať divadelnú kritiku, chrániť záujmy kritikov a posilňovať porozumenie medzi kultúrami. Historicky slúžila organizácia ako sprostredkovateľ medzi znepriatelenými skupinami kritikov (napríklad kritici mimo vládne ministerstvá umenia boli v rozpore s kritikmi vnútri týchto ministerstiev) a ako prostriedok pre stretávanie sa kritikov rozdelených politickými prekážkami (napríklad stretávanie sa kritikov Spojených štátov a Ruska počas studenej vojny).
- Desiaty ročník udeľovania divadelných cien **Tony** sa konal 1. apríla 1956 v Grand Ballroom newyorského hotela Plaza. Po prvý raz prenášala ceremoniál televízia, a to na kanáli DuMont Channel 5. Po prvý raz tiež pred ceremoniálom vyhlásili nominovaných. Hudbu k slávnostnej večeri obstaral Meyer Davis a jeho orchester. Cenu za najlepšiu hru získal **Denník Anny Frankovej** (*The Diary of Anne Frank*) autorov **Francesa Goodricha & Alberta Hacketta**, najlepším muzikálom sa stalo predstavenie **Damn Yankees**.

Denník Anny Frankovej je javiskovou adaptáciou posmrtné vydanej knihy z roku 1947. Premiéru mala na Broadwayi v divadle Cort Theatre v roku 1955. Podľa jej scenára vznikla tiež filmová adaptácia ocenená Oscarom v roku 1959.

Damn Yankees je hudobná komédia, ktorej autormi sú George Abbott a Douglass Wallop, hudba a texty piesní Richard Adler a Jerry Ross. Príbeh je moderným prerozprávaním legendy o Faustovi odohrávajúci sa v 50. rokoch 20. storočia vo Washingtone v dobe, keď baseballovej lige Major League dominoval tím New York Yankees. Vychádza z Wallopovho románu *The Year the Yankees Lost the Pennant* z roku 1954. V pôvodnom broadwayskom

naštudovaní sa odohralo 1 019 predstavení. Zdalo sa, že úspech Adlera a Rossa s touto hrou naznačuje ich žiarivú budúcnosť, ale Ross niekoľko mesiacov po premiére *Damn Yankees* náhle zomrel na chronickú bronchiektáziu vo veku 29 rokov.

- Dramatika **Arthura Millera** predvolali pred výbor pre neamerickú činnosť.

Vo Východnom Berlíne zomrel **Bertold Brecht**, jedna z najvýraznejších a zároveň najkontroverznejších tvárí svetového divadla. Písať začal už na gymnáziu, potom síce nastúpil na fakultu medicíny, ale literatúra a divadlo ho lákali neporovnateľne viac. V roku 1924 začal pôsobiť ako dramaturg u Maxa Reinhardta v Deutsches Theater v Berlíne. Bol presvedčeným marxistom, ale nikdy nebol členom komunistickej strany. Veril, že divadlo má byť nástrojom politickej agitácie a propagandy, nástrojom svetovej revolúcie. Dôležitým krokom k úspechu bola spolupráca s hudobným skladateľom Kurtom Weillom, ktorá sa začala pri adaptácii Žobráckej opery. Premiéra pod názvom *Trojgrošová opera* (*Die Dreigroschenoper*) sa konala 31. augusta 1928 v Berlíne a hru čoskoro uvádzali scény po celom svete. Brecht písal nielen divadelné hry, ale aj básne, piesne, poviedky, romány, príbehy a rozhlasové hry pre rádio. Od začiatku tridsiatych rokov varoval pred vzrastajúcim nebezpečenstvom fašizmu. Deň po požiari ríšskeho snemu odchádza s rodinou z Nemecka a uteká do Prahy. Jeho meno je v Nemecku zapísané na čiernej listine, jeho knihy pália, je zbavený občianstva. So svojou manželkou, ktorá je židovka, následne putujú

*Theater am Schiffbauerdamm,
ve ktorém pôsobí soubor Berliner
Ensemble od roku 1954 dodnes.*

po Európe – žijú v Rakúsku, Švajčiarsku, Švédsku, Fínsku a Dánsku – tam prežije Brecht jednu zo svojich najdlhších milostných afér, ktorých bolo v jeho živote množstvo. V roku 1941 získava vízum do USA, ale hollywoodsky štýl scenárov je mu cudzí. Píše niekoľko divadelných hier – Kaukazský kriedový kruh alebo novú verziu drámy Galileov život o možnom zneužití vedy. V roku 1947 ho vypočúva výbor pre neamerickú činnosť a potom sa vracia do Európy. Vo Švajčiarsku má premiéru jeho verzia Sofoklovej Antigony. V tom istom roku sa vracia do Nemecka. Do západných okupačných zón nesmie. Zakladá divadlo

Berliner Ensemble, kde môže realizovať svoje princípy epického divadla. V roku 1952 sa sťahuje do ústrania po tom, čo svetová verejnosť veľmi negatívne reaguje na jeho podporu generálnemu tajomníkovi Strany socialistickej jednoty Nemecka Walterovi Ulbrichtovi po zásahu štátnej moci proti povstaniu východonemeckých robotníkov. Umiera náhle na infarkt vo svojich 58 rokoch.

A niekoľko citátov B. Brechta:

„Umenie nie je zrkadlom, ktoré držíte pred spoločnosťou, ale kladivom, ktorým spoločnosť formujete.“

„Veľké Kartágo viedlo tri vojny. Po prvej bolo ešte mocné, po druhej obývateľné. Po tretej vojne ho už nikto nenašiel.“

„Prvý vzdych lásky je posledným povzdychom múdrosti a rozvahy.“

„Žiť v krajine, kde sa humor nevyskytuje, je hrozné, ale ešte hroznejšie je žiť v krajine, kde je humor nevyhnutný.“

HUDBA

Populárna hudba na Slovensku je prezentovaná v zábavných podnikoch a v rozhlasovom vysielaní. Stále rezonujú mená skladateľov ako Gejza Dusík, Karol Elbert, Andrej Lieskovský (Skryl sa mesiac za obláčik), Vieroslav Matušík, Gejza Toperczer. Na scéne populárnej hudby je speváčka Melánia Olláryová, Bea Littmannová a začínajúca Gabriela Hermélyová a speváci – Janko Blaho, Štefan Hoza, František Krištof Veselý, Jozef Kuchár, ktorý bol v roku 1955 – 56 sólistom Novej scény. Prvým hitom Jozefa Kuchára ako speváka tanečnej populárnej hudby je pieseň od Gejzu Dusíka – *Marína, láska moja*, potom nasledujú hity ako – *Nečakaj ma už nikdy* (o rok neskôr vychádza na gramofónovej platni).

Gabriela Hermélyová, kráľovná swingu, počúva džez už ako 12- ročná. Keď má 14 rokov, tajne vystupuje v Slávii v Košiciach. Dirigent a hráč na trúbku Siváček ju priviedol opäť do Bratislavy. Džezová pieseň *Ty nie si môj typ* je už na gramoplatni a tento rok spieva pieseň *Nauč sa to odo mňa*. Okamžite sa stáva šláгром. Dá sa povedať – čo pieseň, to hit.

Melánia Olláryová vyštuduje operný spev, ale rozhodne sa pre dráhu speváčky tanečnej a populárnej hudby. Nastupuje na scénu práve tento rok.

Jožko Kuchár

Gabriela Hermélyová

Melánia Olláryová

Bea Littmannová, speváčka, ktorá je zakladajúcou členkou filharmonického zboru, je členkou tria Tri dievčatká a ako sólová speváčka sa preslávila piesňami napríklad *Skôr než odídeš*, *Najkrajšia hviezdička*, *Ty opäť prídeš* (v premiére tento rok). A jej kariéra sólovej speváčky stále stúpa.

Zuzana Lonská už pred rokom nahráva prvé gramofónové platne a v tomto roku ju objavuje Slovenský rozhlas. Jej prvé piesne – *Dost a dosť*, *Vlčí mak*, *Očarená bývam* predpovedajú jej ďalší úspech.

Najkrajší kút v šírom svete z Dusíkovho Hrnčiarskeho bálu s textom Pavla Braxatorysa, vnuka Andreja Sládkoviča, sa stáva hudobným hitom.

DŽEZ

Siloš Pohanka, hráč na trúbku, zakladá prvý profesionálny džezový orchester – bratislavský Dixieland, malé džezové zoskupenie zamerané na interpretáciu tradičného džezu. Pred touto skupinou existuje ešte jedna amatérska džezová skupina Ali Jazz Band. Spomedzi mladých džezmenov vynikajú predovšetkým klavirista Ladislav Gerhardt a trúbkar Laco Deczi. Už teraz je zrejmé, že sa zapíšu do dejín slovenského džezu.

Džezový hudobník **Juraj Szabados** zakladá ešte ako študent vlastnú skupinu Sexteto a skladá prvú skladbu – *Pár krásnych očí*.

ZBORY

Festival Východná, folklórna slávnosť piesní a tancov získava celoslovenský charakter a mení svoj názov na Slávnosti vo Východnej.

Štefan Klimo, dirigent speváckeho zboru Lúčnica (súčasť umeleckého súboru Lúčnica) sa stáva od tohto roka umeleckým riaditeľom súboru.

V tomto roku je oficiálne založený spevácky zbor Technik ako samostatná jednotka Vysokoškolského umeleckého súboru, pod vedením dirigenta

Vladimíra Slujka.